

ژاندارمری رقیبی برای پلیس جنوب و نیروهای قزاق

۲۱ اسفند ۱۳۹۵ ساعت ۰:۳۰

یکی از اقدامات ژاندارمری در برابر روسیه و انگلیس که مخالفت و واکنش این دو کشور را نیز به همراه داشت، همراهی یالمارسن با ملی-گرایان و دمکرات-های ایران بود.

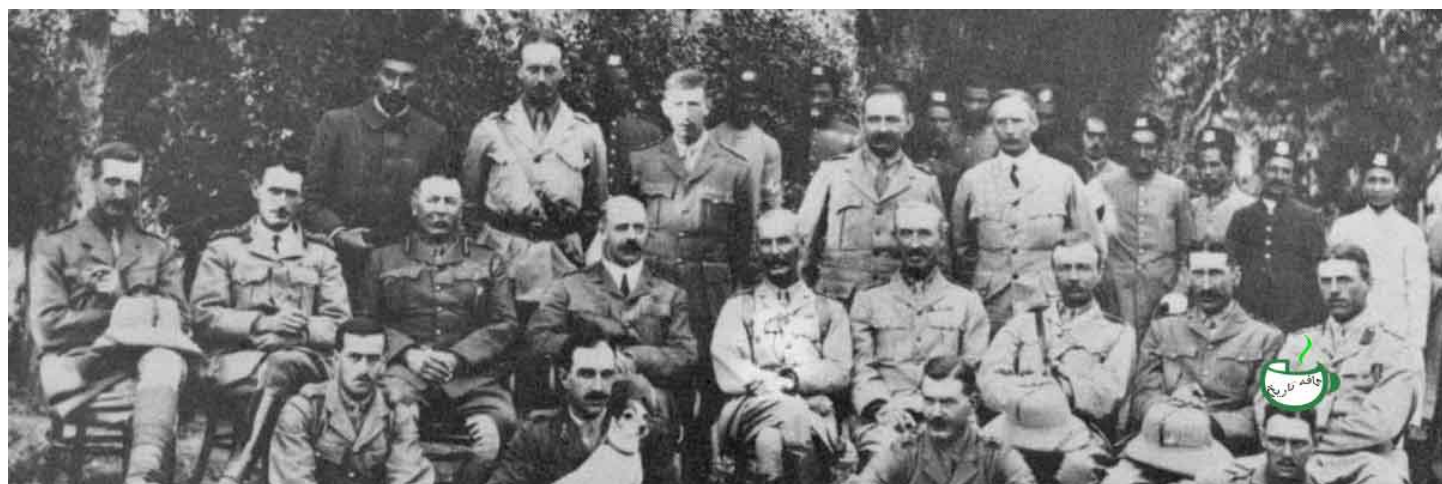
کافه تاریخ- مقالات

یالمارسن سوئدی نامی شناخته شده برای ایرانیان است که در زمان تأسیس ژاندارمری به ایران دعوت و آن را مدیریت نمود. گرچه فکر اولیه تشکیل این نهاد توسط مورگان شوستر آمریکایی تحت عنوان ژاندارمری خزانهداری، جهت وصول مطالبات دولت از ملاکین شکل گرفت، اما یالمارسن، نقشی اساسی در گسترش آن و نیز تأمین امنیت اماکن و شهرها ایفا نمود. یالمارسن با اتخاذ بیطرفی و تلاش جهت حفظ استقلال ژاندارمری، به مقابله با مداخله روسیه و انگلیس که ژاندارمری را مغایر با منافع خود می دیدند، پرداخت. این اقدامات، در نهایت باعث اخراج یالمارسن و چند افسر سوئدی دیگر گردید و ادامه کار ژاندارمری را با مشکل روبرو ساخت. با این مقدمه در ادامه به کنشهای یالمارسن در برابر روسیه و انگلیس و کارشکنی این دو کشور در برابر وی پرداخته میشود.

تاریخچه ژاندارمری در ایران

ژاندارمری به عنوان نهادی نظامی و انتظامی، در مفهوم مدرن آن برای اولین بار به درخواست ایران از سوئد تشکیل گردید. بعد از به توپ بسته شدن مجلس توسط نیروهای قزاق، به فرماندهی کلنل لیاخوف روسی و به دنبال آن تحریک و تطمیع انگلیسیها در تشکیل نیروی مشابه به نام پلیس جنوب جهت رقابت با نیروهای قزاق، مشروطه خواهان تصمیم به تشکیل نیروی ملی ژاندارمری با افرادی کاملاً بیطرف جهت سروسامان دادن به اوضاع نمودند. البته پیش از آن، مورگان شوستر آمریکایی که جهت سامان دادن به امور مالی به ایران آمده بود، جهت اخذ مطالبات دولت از زمینداران و ملاکین اقدام به تشکیل ژاندارمری نموده بود؛ اما شوستر

بنا به دلایلی و با اولتیماتوم روسیه از ایران اخراج میشود و در نهایت مسئولیت تشکیل و مدیریت ژاندارمری به فردی سوئدی به نام یالمارسن واگذار میگردد. با تشکیل ژاندارمری، چند مستشار نظامی سوئدی نیز به استخدام ژاندارمری درآمدند. یالمارسن و تیمش تلاش‌های زیادی در جهت اصلاح امور از جمله پاکسازی شهر از مخالفان، ایجاد آموزشگاه پلیس و... انجام دادند که این اقدامات واکنش نامساعد انگلیس و روسیه را به دنبال داشت، زیرا دو کشور ژاندارمری را رقیبی در برابر پلیس جنوب و نیروی قزاق میدانستند. بنابراین هر دو رقیب سعی به نفوذ در تشکیلات ژاندارمری نمودند، اما زمانی که تلاشها نتیجه نداد، با اعمال برخی کارشکنی‌ها باعث شدند تا مستشاران سوئدی، ایران را ترک نمایند و از این طریق مانع هر گونه اصلاحات در ایران گردند.

البته انگلیس در ابتدا از تشکیل ژاندارمری حمایت کرد و درصدد بود از آن به عنوان نیرویی در برابر قزاقها استفاده نماید. این کشور حتی در توجیه حضور نیروهای خود در جنوب ایران اظهار کرده بود، تا زمانی که دولت ایران برنامه مؤثری برای استقرار امنیت در خطه جنوب نداشته باشد نیروهای انگلیسی بنادر جنوب ایران را ترک نخواهند گفت. هرچند نیت واقعی این کشور در حمایت از ژاندارمری، ایجاد نیرویی در برابر روسیه بود. بدین ترتیب، همزمان با آغاز به کار ژاندارمری، انگلیس به حمایت مالی از نهاد ژاندارمری پرداخت. در این شرایط، یالمارسن که تا حدودی با اوضاع و شرایط سیاسی ایران آشنا شده بود، با شرط عدم مداخله روس و انگلیس در کار تشکیلات ژاندارمری مسئولیت آن را قبول کرد. همین موضوع و مشخص شدن نیت واقعی انگلیسیها در حمایت از ژاندارمری، باعث عدم همکاری یالمارسن با این کشور گردید. همین موضوع آغاز کارشکنی انگلیس علیه ژاندارمری را به دنبال داشت. علاوه بر آن روسیه هم بنا به دلایلی مخالفت خود با ژاندارمری را علنی نمود. از جمله این دلایل میتوان به موارد متعددی اشاره نمود که برخی از آنها به اقدامات و کنش سیاسی یالمارسن در رابطه با این کشورها بازمیگشت. در زیر به برخی از این دلایل اشاره می‌شود.

حمایت از آلمان

یکی از دلایل مهم مخالفت روسیه و انگلیس با یالمارسن و سایر مستشاران سوئدی، به مواضع آنها در برابر آلمان بازمیگشت. دوره‌های از حضور یالمارسن که مصادف با آغاز جنگ جهانی اول و تقسیم بندی سیاسی میان کشورها بود، یالمارسن و تیم همراهش

به حمایت از این کشور پرداختند. این در حالی بود که روسیه و انگلیس به عنوان دو متحد و محور اصلی اتفاق مثلث، در برابر آلمان قرار داشتند. در این شرایط بیشتر افسران سوئدی، با حمایت از آلمان، خواهان پیروزی این کشور در برابر متحدین بودند. از علل این موضوع میتوان به قطع کمکهای انگلیس به ژاندارمری باز میگذشت؛ انگلستان در ابتدا یکی از منابع مهم تأمین مالی ژاندارمری بود؛ اما با آغاز جنگ جهانی اول و قطع کمکهای مالی این کشور، ژاندارمری و در رأس آن یالمارسن متوجه آلمان شده و توسل به این کشور را راهی جهت حمایت مالی دانستند.

همراهی با دموکراتها و ملیون

یکی از اقدامات ژاندارمری در برابر روسیه و انگلیس که مخالفت و واکنش این دو کشور را نیز به همراه داشت، همراهی یالمارسن با ملیگرایان و دموکراتهای ایران بود. این موضوع در جریان اشغال کشور توسط روسیه در آستانه جنگ جهانی تجلی مییابد. این موضوع در دو حادثه رخ میدهد، اولی در درگیری میان قزاقها که تحت حمایت روسها بودند با نیروهای ژاندارمری در قزوین که باعث نفرت و برافروخته شدن آتش دشمنی روسها با ژاندارمری گشت و موضوع دوم حمایت ژاندارمری از آلمانها بود. همزمان با اشغال کشور، برخی از نمایندگان مجلس و گروهی از مردم، جهت مقابله با پیشروی و نفوذ روسیه به قم رهسپار و در آنجا کمیته دفاع ملی را تشکیل می دهند و «با دولت عثمانی متحد میشوند تا به کمک قوای ژاندارم استقلال کشور را حفظ نمایند. این کمیته توانست تا حدودی از پیشرفت قوای روس که قصد تصرف تهران را داشت، جلوگیری نماید.»^۱

در واقع «دموکراتها عقیده داشتند ایران باید مانند عثمانی به طرفداری از آلمان و دول مرکزی وارد جنگ شود و با پشتیبانی آنان خود را از قید استعمار همسایگان آزاد کند.»^۲ بدیهی است اتخاذ چنین موضعی واکنش منفی روسیه و تلاش جهت براندازی ژاندارمری را در پی داشته باشد.

بدین ترتیب علیرغم تمام تلاشی که یالمارسن جهت حفظ استقلال ژاندارمری به کار برد، توطئه و کارشکنی روسها و انگلیسها مانع از فعالیت و بقای آن گردید. اخراج یالمارسن به فاصله کوتاهی از فعالیت او، نیز ضعف ژاندارمری را تقویت نمود. «در اثر فشارهایی که از طرف همسایگان شمالی و جنوبی به ایران وارد میآید دولت مجبور شد عدهای از افسران سوئی را از خدمت خارج کند و فقط چند نفری از آنان را نگاه بدارد و ریاست آن را به کلنل گلوپ محول سازد.»^۳ چنانچه متقارن با سالهای نزدیک به کودتای رضاخان، این نهاد نظامی نیز رو به افول نهاد و سرانجام با قدرتیابی رضاخان، ژاندارمری و نیز نیروی قزاق منحل و در ارتش تازه تأسیس ادغام گردیدند.

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۵۶۹۷/> قزاق-نیروهای جنوب-پلیس-رقیبی-زندان مرد